

İMAM HASAN (A.S.)’DAN NAKLEDİLEN HADİSLER

<"xml encoding="UTF-8?">

İMAM HASAN (A.S.)’DAN NAKLEDİLEN HADİSLER

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

İmam Hasan(a.s)'ın Hikmet, Öğüt, Teşvik, Korkutma, İyiliği Emretme ve Kötülükten Nehyetme
vb. Konularda Babası Hz. Ali (a.s) ve Başkalarının Sorularına Verdiği Cevaplar(1)

İmam Hasan aleyhi's-selâm'a "Zühd nedir?" denildi; İmam: "Takvalı olmaya rağbet etmek (ilgi göstermek) ve dünyaya gönül vermemektir." buyurdu.

"Hilim nedir?" denilince; "Öfkeyi belirtmeyip yutmak ve ken-dine hakim olmaktır." buyurdu.

"Doğruluk nedir?" denilince; "Kötülüğü iyilikle önlemektir." buyurdu.

"Şeref nedir?" diye sorulduğunda; "Akrabalara iyilik etmek ve suçlarının malî cezasına (diyete) katlanmaktır." buyurdu.

"Yiğitlik nedir?" diye sorulunca; "Sığınmış olan kimseyi (mülteciyi) savunmak, savaş meydanlarında direnmek ve zor durumlarda girişken olmaktır." buyurdu.

Ululuk nedir? denilince; "Darlıkta da olsan ihsanda bulunman ve suçu affetmendir." buyurdu.

"Mürüvvet nedir?" diye sorulunca; "Dini korumak, onur ve şahsiyetine önem vermek, yumuşak davranmak, ihsanda bulunmayı adet edinmek, hakları eda etmek ve halka sevgi göstermektir." buyurdu.

"Kerem nedir?" diye sorulunca; "Muhtaç olan kimsenin isteme-sini beklemeden ona bağıшта bulunmak ve kıtlıkta yemek vermek-tir." buyurdu.

"Alçaklık nedir?" denilince; "Titiz olup, küçük kusurları büyük görmek ve değersiz şeyleri esirgemektir." buyurdu.

"Adilik nedir?" diye sorulunca; "Cimrilik ve çirkin konuş-maktır." buyurdu.

"Cömertlik nedir?" diye sorulunca; "Bolluk ve darlıkta bağıшта bulunmaktır." buyurdu.

"Cimrilik nedir?" diye sorulduğunda; "Elinde olanı kendine şeref bilmek, bağışladığını da boşa gitmiş saymaktır." buyurdu.

"Kardeşlik nedir?" diye sorulunca; "Zorlukta ve bollukta yardımlaşmaktır." buyurdu.

"Korkaklık nedir?" denilince; "Dosta karşı cesur olup, düşman-dan çekinmektir." buyurdu.

"Zenginlik nedir?" diye sorulunca; "Az olsa bile, nasip ne ise ona razı olmaktır." buyurdu.

"Fakirlik nedir?" diye sorulunca; "Her şeye göz dikmektir." buyurdu.

"Cömertlik nedir?" diye sorulduğunda; "Kişinin gücü yettiği kadar, bağışta bulunmasıdır." buyurdu.

"Kerem nedir?" diye sorulunca; "Darlıkta ve bollukta himaye etmektir." buyurdu.

"Cesaret nedir?" diye sorulunca; "(Çekinmeden) rakiplerin karşısında durmaktır." buyurdu.

"Kahramanlık nedir?" denilince; "Savaşta direniş göstermek ve güçlü insanlara karşı koymaktır." buyurdu.

"Zillet nedir?" diye sorulunca; "Doğru konuşurken korkmaktır." buyurdu.

"Sertlik nedir?" diye sorulduğunda; "Kendi hükümdarına ve sana zarar vermeye gücü yeten kimseye, karşı çıkmaktır." buyurdu.

"Yücelik nedir?" diye sorulunca; "Güzel işleri yapmak ve kötü işleri terketmektir." buyurdu.

"Mutkan olmak nedir?" diye sorduklarında; "Ağır başlı olmak, yöneticilerle geçinmek ve bütün insanlardan kendini muhafaza etmektir." buyurdu.

"Şeref nedir?" diye sorulunca; "Din kardeşiyle uyum sağlamak ve komşuların (hakkını) riayet etmektir." buyurdu.

"Mahrumiyet nedir?" diye sorulunca; "Sana sunulan nasibini (hakkını) almamandır." buyurdu.

"Akılsızlık nedir?" denilince; "Alçaklara uymak ve sapıklarla arkadaş olmaktır." buyurdu.

"Konuşmada acizlik nedir?" diye sorulunca; "Konuşurken sakalla oynamak ve boğazı çok temizlemektir." buyurdu.

"Şecaat nedir?" diye sorulunca; "Rakiplerinden çekinmemek ve savaş alanında dirençli olmaktır." buyurdu.

"Külfet (kişinin kendisi için zorluk çıkarması) nedir?" diye sorulunca; "Seni ilgilendirmeyen konularda konuşmandır." buyurdu.

"Aklın azlığı nedir?" diye sorulduğunda; "Malında ahmaklık yapmak ve haysiyetini önemsememektir." buyurdu.

"Alçaklık nedir?" diye sorulunca; "Kişinin kendisini koruması ve hanımını serbest bırakmasıdır." buyurdu.

HİKMETLİ SÖZLERİ

Ey insanlar! Kim Allah'a karşı ihlaslı olur ve O'nun sözünü kılavuz edinirse, en doğru olana hidayet olur. Allah onu olgunluk yolunda muvaffak kılar ve en güzel akıbeta yönlendirir. Allah'a sığınan kimse, emniyette yaşar ve mahfuz kalır; Allah'ın düşmanı ise yardımcısız kalır ve daima korku içerisinde olur. Çok zikir etmekle kendinizi Allah'ın azabından koruyun, takva yolunu tutarak Allah'tan korkun ve itaatle O'na yaklaşın. Zira O pek yakın ve duayı kabul edendir. Allah-

u Teâla buyuruyor ki: "Kullarım senden beni sorarlarsa (bilsinler ki) ben, şüphesiz (onlara) pek yakınım. Benden isteyenin, dua ettiğinde duasını kabul ederim. Artık onlar da davetimi kabul edip bana inansınlar ki doğru yolda yürüyenler olsunlar."(2) Öyleyse Allah'ın çağrısına icabet ederek O'na iman edin. Gerçekten Allah'ın yüceliğini bilen, büyüklük taslamaması (böbürlenmemesi) gerekir. Çünkü O'nun yüceliğini bilenlerin yüceliği, O'na karşı tevazu etmelerindedir. Allah'ın celalini idrak edenlerin izzeti ise, O'na karşı alçalmalarında. O'nun kudretini bilenlerin (rahatı ve) selameti ise; O'na teslim olup kendilerini inkâr etmemeleri ve hidayeti bulduktan sonra sapmamalarında.

Kesin olarak bilin ki, hidayetin ne olduğunu anlamadıkça takvaya ulaşamazsınız. Kur'an'a sırt çevirenleri tanımadıkça onun ahdine sarılamazsınız. Kitabı tahrif(3) edenleri tanımadıkça da hakkıyla onu okuyamazsınız. Bunları tanıdığınızda ancak, bid'at ve tekellüflere (din adına çıkarılan yersiz çetinliklere) vakıf olursunuz; Allah'a isnat edilen iftiraları ve (O'nun kitabında yapılan) tahrifleri görürsünüz; helak olanların da nasıl helake düştüğünü bilirsiniz. Bilgisizler sizi cehalet uçurumuna düşürmesinler!

Bunu, (Kur'ân'ın ilmini, hak ve batılın teşhisini) ehlinden isteyin. Çünkü sadece onlar, aydınlatıcı nurlar ve uyulmaya lâîk olan önderlerdir. İlim onlarla yaşar ve hayat kazanır. Cehalet de onların vasıtasıyla yok olup ortadan kalkar. Bunların hilimleri başkalarının cehaletinden,(4) hikmetli sözleri susmalarının değerinden, zâhirleri batınlarından haber verir size. Onlar hakka muhalefet etmez ve onda ihtilafa da düşmezler. Allah tarafından onlar hakkında, (geçmiş peygamberler hakkında cari olduğu gibi) bir sünnet uygu-lanmış ve bir hüküm geçmiştir. (Yani onların geleceği bir ilahî sünnet ve hüküm olarak önceki peygamberlere bildirilmiştir.) Bunda, öğüt alanlar için bir hatırlatma vardır. Bu sözleri duyarken onu anlamak ve riayet etmek için kavrayın; nakil ve rivayet etmek için ezberlemeyin. Çünkü kitabı rivayet edenler çoktur; fakat ona riayet edenler azdır. Yardım dilenilecek yalnız Allah'tır.

KENDİSİNDEN SORULAN SORULARA VERDİĞİ CEVAPLAR(5)

Muaviye, Rum kayserinin kendisine yönelttiği soruları Hazret-i Ali aleyhi's-selâm'dan öğrenmek için, değişik kıyafetli bir adamı Küfe'ye gönderdi. Adam Küfe'ye girip, Hazret-i Ali aleyhi's-selâm'ın huzuruna vardığında, Hazret-i Ali onun yabancı olduğunu anlayıp, kendisini sorguya çekti. O adam da durumun neden ibaret olduğunu itiraf etti. Bunun üzerine Hazret-i Ali aleyhi's-selâm, şöyle buyurdu:

"Allah ciğer yiyen (Hind)in(6) oğlunu öldürsün; o ve onunla beraber olanlar ne kadar da sapıktırlar! Allah onu öldürsün; o bir cariye azat etti, onunla evlenseydi ne de iyi olurdu! (İslah etmek adı altında harekete geçti ama, işinin mahiyeti bozgunculuk ve fesat idi, onun için böyle

bir harekete geçmeseydi daha iyi olurdu.) Benimle bu ümmetin arasında Allah hükmetsin. Peygamber'le olan yakınlığıma riayet etmediler, yüce makamımı küçülttüler ve ömrümü zayi ettiler." Sonra: "Hasan, Hüseyin ve Muham-med'i yanıma getirin." buyurdu. Onları çağırdılar (geldiklerinde) İmam aleyhi's-selâm buyurdu ki: "Ey Şamlı kardeş! Bu iki çocuk Resulullah sallâ'llâhu aleyhi ve alih'in çocuklarıdır, bu da (Muhammed-i Hanefiyye) benim oğlumdur. Sorularını dile-diğine sorabilirsin." Şamlı adam İmam Hasan aleyhi's-selâm'a işaret ederek:

"Buna sormak istiyorum." dedi. Sonra sorularını sormaya başladı:

"Hak ile batılın arası ne kadardır?

Yer ile göğün arasındaki mesafe ne kadardır?

Doğu ile batının arası ne kadardır?

Ayın yüzündeki leke nedir?

Kavs-i Kuzah (gök kuşağı) nedir?

Samanyolu nedir?

Yeryüzünde yayılan ilk şey nedir?

Yeryüzünde ilk filizlenen şey nedir?

Mü'minlerin ve müşriklerin ruhlarının mesken tuttuğu (iki) çeşme hangi çeşmelerdir?

Müennes nedir?

Birbirinden daha şiddetli olan on şey nedir?"

İmam aleyhi's-selâm şöyle buyurdu: "Ey Şamlı kardeş! Hak ile batılın arasında dört parmak mesafe vardır. Gözünle gördüğün haktır; ama kulağınla çok batıl şeyler duyabilirsin. Gök ile yerin arasındaki mesafe, mazlumun duası (icabete ulaşınca) kadar ve göz alabildiğince. Kim bundan başkasını söylerse tekzip et. Doğu ile batının arası, güneşin bir gün boyu (güneş doğduğu andan batıncaya kadar) hareket ettiği mesafe kadardır. Güneşe bir doğ-duğu sırada bakarsın, bir de batarken. Bundan başka bir şey söyle-yen kimseyi yalanla.

Samanyolu, gökdeki kümelerdir ki, Nuh aleyhi's-selâm'ın zamanında amansızca yağan yağmur da oradan kaynaklanmıştır.

Kavs-i Kuzah'a gelince; kuzah deme. Çünkü kuzah, Şeytan anlamındadır; fakat o Allah'ın kavsi ve boğulmaktan emanda olmanın işaretidir.

Ayın yüzünde görülen lekeye gelince; (İlk önce) ayın ışığı güneşin ışığı gibiydi, sonra Allah onun ışığını yok etti. Allah-u Teâla Kur'ân'da buyuruyor ki: "Sonra gecenin ayetini sildik ve gündüzün ayetini aydınlatıcı kıldık." (7) Yeryüzünde ilk yayılan şey Deles (zulmet) vadisiydi. Yeryüzünde ilk

filizlenen şey, hurma ağacıdır.

Mü'minlerin ruhlarının mesken tuttuğu çeşme, "Selma" çeşme-sidir. Kâfirlerin ruhlarının yerleştiği çeşme ise "Berehut" çeşme-sidir.

Müennes, erkek veya kadın olduğu belli olmayan kişidir. Büluğa erinceye kadar beklenilir, kadın olursa göğsü belirir, erkek olursa sakalı çıkar. Bu alametler olmadığı takdirde ona, duvara idrar etmesi söylenilir. Eğer idrarı duvara yetişirse erkektir, ama eğer de-venin idrarı gibi arkaya akarsa kadındır.

Birbirinden daha şiddetli olan on şey şunlardır: Allah'ın yarattığı şiddetli şey taştır, taştan daha şiddetlisi demirdir, demirden daha şiddetli olan ateştir, ateşten daha şiddetli olan sudur, sudan daha şiddetli olan buluttur, buluttan daha şiddetli olan rüzgardır, rüzgardan da şiddetli olan melektir, melekten de şiddetli olan ölüm meleği (Hazret-i Azrail)dir, ölüm meleğinden de şiddetli olan ölümdür, ölümden de şiddetli olan Allah'ın emridir.

Şam'lı adam: "Şehadet ederim ki sen Resulullah sallâllâhu aleyhi ve alihi'nin evladısın ve Ali de onun vasisidir." dedi. Sonra bu cevapları yazıp Muaviye'ye götürdü. O da bunu İbn-i Asfer'e (Rum melikine) gönderdi.(8) Bu cevaplar Rum melikinın eline ulaşınca; "Şehadet ederim ki bunlar Muaviye'nin sözü değildir ve bu sözler ancak nübüvvet madeninden kaynaklanmıştır." dedi.

İSTİTAAT HAKKINDAKİ SÖZLERİ(1)

Hasan-i Basri, İmam Hasan-ı Müçteba aleyhi's-selâm'a şöyle bir mektup yazdı: "Amma baad (Allah'a hamd, Peygamber'e salat ve selamdan sonra): Siz Beni Haşim kabilesi engin sularda yüzen gemisiniz, ıfık saçıan apaçık nişanelersiniz ve mü'minlerin, içeri-sinde oturup kurtuluşa kavuştuğu Nuh aleyhim'us-selâm'ın gemisi gibisiniz. Ey Resulullah'ın oğlu, kader meselesinde ihtilaf edip, istitaat konusunda şaşkın kaldığımızda bu mektubu sana yazdım. Bu konu hakkında kendi görüşünü ve babalarının aleyhim'us-selâm görüşünü bize bildir. Çünkü sizin ilminiz Allah'ın ilmindendir. Siz halka gözetleyicisiniz, Allah da sizlere. Hepsi birbirinden olan bir nesilsiniz siz; Allah her şeyi duyan ve bilendir."

İmam Hasan aleyhi's-selâm cevapta şöyle yazdı:

Bismillahirrahmanirrahim

Mektubun ulaştı, mektubunda bildirdiğin gibi sen ve senden öncekiler bu hususta şaşkınlıkta olmasaydınız, sorunun cevabını vermezdim.

Amma baad (Allah'a hamd, Peygamber'e salat ve selamdan sonra): Kaderin hayrını ve şerrini, Allah'ın bildiğine inanmayan kimse kâfir olmuştur. Günahları Allah'a isnat eden (cebre inancı olan) kimse de facirdir. Allah'a itaat eden, itaat etmeye zorlan-madığı gibi, O'na isyan eden de O'nu yenik duruma düşüremez. (Ne kul itaat etmeye mecburdur ve ne de Allah masiyetin önünü almaktan acizdir.) Yine kulları kendi başına da bırakmamıştır. Allah onlara verdiği her şeye malik olduğu gibi, verdiği her güce de kadirdir. (Öyleyse kulların, mecbur edilmeksizin bir iş

yapmaya güçleri vardır. Fakat güçleri Allah'tandır; kendilerinden hiçbir şeyleri yoktur.) Allah onlara, ihtiyar sahibi olduklarından emretmiş ve nehyet-miştir. Eğer itaat etmek isterlerse onları engelleyen bir şey yoktur. Eğer günah işlemeye yönelirlerse, istediği takdirde minnet koyarak günah işlemelerine engel olur. Engel olmadığı takdirde de onları günah işlemeye mecbur eden ve zorlayan O değildir. Çünkü Allah; onlara basiret ve marifet (iyi ve kötüyü anlama) gücünü vermiş ve onları sakındırmış, (iyiliğe) emretmiş ve (kötülükten) nehyetmiştir. Böylece insanlara minnet koymuştur. Onları ne yaratılıştan, emret-tiklerine itaatkâr yaratarak melek kılmış ve ne de yasaklarına isyan etmeye mecbur etmiştir. Apaçık delil ve hüccet Allah'ındır. İsteddiği taktirde hepinizi hidayet eder. Hidayet yoluna tabi olanlara selam olsun.

ÖĞÜT

Biliniz ki, Allah sizi boşuna yaratmadı. Sizi kendi başınıza bırakacak da değildir. Ecellerinizi yazdı, maişetlerinizi aranızda paylaştırdı ki, her akıl sahibi mevkisini tanısin ve bilsin ki, ancak mukadder olan şeyler kendisine ulaşır ve ondan çevrilen hiçbir şey ona ulaşmaz. Dünyada geçiminizi sağlayarak kendisine ibadet etme fırsatı tanıdı size; sizi şükretmeye teşvik etti; (kendisini) anmayı size farz kıldı ve size takvayı tavsiye etti. Takvayı rızasının en son derecesi kıldı. Takva her tövbenin kapısı, her hikmetin başı ve her amelin şerefidir. Kurtuluşa eren takva sahipleri, ancak takva saye-sinde kurtuldular.

Allah-u Tebareke ve Teâla buyuruyor ki: "Şüphe yok ki muttakiler için bir kurtuluş vardır."(2)

Yine buyuruyor ki: "Allah, takva sahiplerini, kurtuluşlarına sebep olan şeyle kurtarır; onlar, bir kötülüğe uğramazlar ve mahzun da olmazlar."(3)

Ey Allah'ın kulları! Allah'tan korkup-sakının ve bilin ki, kim Allah'tan korkup-sakinirse (takvalı olursa Allah) ona fitnelerden kurtulabilmesi için bir çıkış yolu gösterir, doğruya iletir, kemale ermesini sağlar, delilini (sağlam, açık ve) galip kılar, yüzünü ağar-tır ve Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberler, doğrular, şehidler ve salihlerle beraber isteklerini yerine getirir; ne iyi arka-daştır onlar!

HUTBE

Bu Hutbeyi, Muâviye İle Sulh Yaptıktan Sonra Muâviye'nin, Bizim Faziletlerimizi Anlat, Demesi Üzerine İrâd Etmiştir

Allah'a hamd-ü sena, resulü Muhammed'e ve Ehl-i Beyt'ine salat ve selamdan sonra şöyle buyurdu: Beni tanıyan, kim oldu-ğumu biliyor, ama tanımayan bilsin ki ben Resulullah'ın oğlu Hasan'ım. Ben, beşir ve nezir (müjdeleyici ve korkutucu) olan Peygamber'in oğluyum. Ben, risalet makamına seçilen Mustafa'nın oğluyum. Ben, meleklerin kendisine salavat gönderdiği

kimsenin oğluyum. Ben, bu ümmetin kendisiyle şereflendiği kim-senin oğluyum. Ben, Allah tarafından kendisine Cebrail'in elçi (olarak nazil) olduğu kimsenin oğluyum. Ben, bütün âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber'in oğluyum. (Allah'ın rahmeti O'na ve O'nun Ehl-i Beyt'ine olsun.)

Muâviye (İmam Hasan'a karşı olan) düşmanlığını ve hasedini gizlemeye tahammül edemeyip; "Ey Hasan! Hurmayı bize tarif et." dedi. İmam aleyhi's-selâm şöyle buyurdu: Evet, ey Muâviye rüzgar onu aşlar, güneş şişirir, ay renklendirir, sıcaklık olgunlaştırır, gece soğutur. Sonra İmam aleyhi's-selâm önceki sözüne dönerek şöyle devam etti:

Ben, duası reddolunmayan (müstecab-üd da've olan) kimsenin oğluyum. Ben, Rabbine olan yakınlığı iki yay kadar ya da daha az olan kimsenin oğluyum. Ben, itaat edilen şefaathinin oğluyum. Ben, Mekke ve Mina oğluyum. Ben, Kureyş'in, kendisine isteme-den boyun eğdiği kimsenin oğluyum. Ben, uyanlarının saadete kavuştuğu, yalnız bırakanlarının ise bedbahtlığa uğradığı kimsenin oğluyum. Ben, bütün yeryüzü kendisi için temizleyici ve secde yeri kılınan kimsenin oğluyum. Ben, kendisine ard arda gök haberleri gelen kimsenin oğluyum. Ben, Allah'ın bütün pislikleri kendilerin-den gidererek tertemiz kıldığı kimselerin oğluyum.

Muaviye: "Ey Hasan! Nefsinin seni hilafet arzusuna sevk-et-tiğini zannediyorum." dedi.

İmam Hasan aleyhi's-selâm, onun bu sözüne şöyle karşılık verdi: Yazıklar olsun sana ey Muâviye! Halife ancak Resulul-lah sallâ'llâhu aleyhi ve alih'in sünneti üzerine hareket edip, Allah'ın emrine uyan kimsedir. Yemin ederim ki, hidayet nişaneleri ve takva işaretleri bizleriz. Sen ise ey Muâviye, sünnetleri imha edip bid'atları ihya eden, Allah'ın kullarını köle ve Allah'ın dinini oyuncak edinen bir kimse-sin. Kazandığın bunca şan ve şöhreti Allah değersiz ve sönük kılmıştır. Yaşadığın geçici bir hayattır, onun veballeri ise sana kalacaktır. Ey Muâviye! Andolsun Allah'a ki, O, Cabulka ve Cabulsa isimlerinde, biri doğuda diğeri de batıda olan iki şehir yaratmış ve ceddin Resulullah sallâ'llâhu aleyhi ve alih'ten başkasını peygamber olarak onlara göndermemiştir.

Sonra Muâviye: "Ya Eba Muhammed!(4) Kadir gecesi hakkında bize bilgi ver." dedi; İmam Hasan, İşte bu gibi şeyleri sor, buyurarak şöyle devam etti:

"Allah yedi gök ve yedi yer yarattı. Cinleri ve insanları da "yedi"den yarattı. Kadir gecesini de (Ramazan ayının) yirmi üçüncü gecesinden yirmi yedinci gecesine kadar olan geceler arasında araman gerekir." Daha sonra İmam aleyhi's-selâm yerinden kalktı.

KISA SÖZLERİ

1- Müşavere eden bir kavim, mutlaka kemale erişir.

2- Nimete şükretmemek alçaklıktır.

- 3- Evlatlarından birine hitaben buyurdu: Ey oğlum! Hiçbir kimseyle, onun nerelere girip çıktığını (nereye gidip geldiğini) öğrenmeden arkadaşlık kurma! Durumunu iyice araştırıp öğrendiğin, muaşeretinden hoşlandığın zaman, hatalarını düzeltmek ve zor durumlarda yardımlaşmak üzere onunla arkadaş ol.
- 4- Galip bir insan gibi istediğine ulaşmaya çalışma; yenik bir insan gibi de kadere teslim olma. Zira Allah'ın fazlını isteyip aramak sünnettendir. Kazançta aç gözlü olmamak ise iffettendir. Rızıklar paylaştırılmıştır; ne iffetli olman sana yetişecek bir rızkın önünü alır, ve ne de ihtiras rızkı çoğaltır; oysa ihtirasa dayanan bir hareket günahtır.
- 5- Gerçek yakın (akraba), nesep bakımından uzak olsa bile muhabbetin yakınlaştırdığı kimsedir ve gerçek yabancı nesep açısından yakın olsa bile muhabbetin uzaklaştırdığı kimsedir. Vücuda elden daha yakın bir şey yoktur, fakat kırıldığı zaman kesilip atılıyor.
- 6- Kendisi için en iyi durumu seçmeyi Allah'a bırakan kimse, Allah'ın kendisi için seçmiş olduğu durumdan başka bir durumu arzulamaz.
- 7- (Dünyada) ayıplanmaya katlanmak, cehennemın ateşine tahammül etmekten daha kolaydır.
- 8- Nimet içerisinde bulunduğunda (Allah'a) şükretmek, bir musibet gelip çattığında sabırlı olmak, şerri olmayan bir hayırdır.
- 9- Hastalıktan iyileşen birine şöyle buyurdu: Allah seni andı, sen de O'nu an. Günahlarını affetti, sen de O'na şükret.
- 10- Muâviye ile sulh ettiği zaman şöyle buyurdu: Allah'a andolsun ki, bizi Şamlılarla savaşmaktan alıkoyan ne şüphedir, ne de pişmanlık. Biz geçmişte, (kendi aramızda olan) sulh, selametlik ve sabır gücüyle savaşıyorduk. Fakat bu gün aramızdaki sulh ve selametini yerini düşmanlık, sabrımızın yerini de tahammülsüzlük almıştır. Sıffin savaşına gittiğinizde dininiz dünyanın önündeydi; bu gün ise dünyanız dininizden öne geçmiştir.
- 11- Rabbiyle kendisi arasında olan şeyler hakkında, akıllı davranan bir kimse görmedim.
- 12- Kendisine, "Sizde azamet vardır." denildiğinde şöyle buyur-du: Hayır, bende izzet vardır; Allah buyuruyor ki: "İzzet Allah'ın, Resulü'nün ve mü'minlerindir."(5)
- 13- Salih bir kardeşinin (dostunun) vasfında şöyle buyurdu: O gözümde insanların en büyüklerindendi; onu, benim gözümde büyüten en önemli şey, onun dünyayı küçük görmesi idi. O cehaletin sultasına girmemişti. Sadece yararlı olduğuna inandığı bir şeye el uzatırdı. Ne şikâyet ederdi, ne kızardı, ne de üzülürdü. Ömrünün çoğu susmakla geçirdi; ama konuşunca bütün konuşanlara galip olurdu. Görünüşü zayıftı; ama ciddiyet gelince (savaş olunca) arslan gibi savaşırdı. Ulemanın yanında olduğunda dinlemeyi konuşmaktan daha çok severdi. Fazla konuşmada yenilse bile susmada yenilmezdi. Yapmadığını söylemezdi; ama iddia etmediği şeyleri de yapardı. İki yol önüne koyulduğunda hangisinin Allah'ın emrine daha yakın olduğunu

bilmezse, hangisinin kendi heva ve hevesine daha yakın olduğuna bakar ve onu yapmazdı. Hiç kimseyi, özür gösterebileceği bir şey için kınamazdı.

14- Mescide devamlı giden insan řu sekiz hayırdan birine uğrar: (Faydalanacağı) bir ayet öğrenir, yararlı bir arkadaş bulur, yeni bir bilgi elde eder, umulan bir rahmete kavuşur, hidayeti gösterecek veya aşğılıktan alıkoyacak bir söz öğrenir ve Allah korkusundan veya utanarak günahları terkeder.

15- Allah-u Teâla, İmam Hasan aleyhi's-selâm'a bir erkek çocuğu verdiğinde, Kureyş tebrik etmek için İmam'ın yanına gelip; "Süvari mübarek olsun." dediler. (Bu tabiri örfleri icabınca çocuğun büyüyüp yiğit ve şecaatli bir kişi olması için uğur tabiri olarak kullanırlardı.) İmam; "Bu nasıl bir sözdür? Belki süvari olmaz piyade olur." buyurdu. Cabir: "Ey Resulullah'ın toru-nu! (Öyleyse) nasıl diyelim?" dedi. İmam: "Birinizin bir çocuğu olduğunda ve siz de onun yanına gittiğinizde şöyle tebrik edin: "Bağışlayan Allah'a şükret, bu bağış size mübarek olsun. Allah onu kemal çağına eriştirsın ve hayrından sizi faydalandırsın."

16- "Mertlik nedir?" diye sorduklarında şöyle buyurdu: Kişinin dinine düşkün olması, kendi malını ıslah etmesi (humus ve zekâtını vermesi) ve hakları eda etmeye koyulmasıdır.

17- En keskin göz, hayrı gören; en güzel işiten kulak, nasihat-ları dinleyip ondan yararlanan; ve en sağlam kalp de şüphelerden arınandır.

18- Birisi İmam Hasan'dan kendisine nasihatte bulunmasını istedi. İmam şöyle buyurdu: "(Şu şartla sana nasihat ederim ki) sakın beni övmeyesin; çünkü ben kendimi daha iyi tanıyorum; beni yalanlamayasın; zira yalanlanan bir kimsenin görüşü (görüşünü söylemesi) değer taşımaz ve yanımda bir kimsenin gıybetini etmeyesin." Bunun üzerine; İmam 'dan nasihat isteyen adam: "Bana müsaade ederseniz, huzurunuzdan ayrılıyım." dedi. İmam da: "İstersen gidebilirsin." buyurdu.

19- İbadet etmek isteyen, onun için temizlenmelidir. Müstehap ameller, farzları engellerse onları bırakınız. Yakın, kurtuluşun sığınağıdır. Yolculuğun uzaklığını hatırlayan ona hazırlanır. Akıllı adam, kendisine nasihat etmesini isteyen kimseye hile yapmaz. Öğüdün size ulaşmasını engelleyen, gurur perdesidir. (Gurur ve bencillik kalkmadıkça öğüt etkili olmaz.) İlim, öğrenenin mazeretini ortadan kaldırır. (Zira insan cahil olduğü müddetçe mazeret gösterebilir; elbette her cahil değil.) Her vakti biten şahıs, mühlet talep ederken fırsatı olan kişi, (bunun değerini bilmeyerek) işlerini sonraya ertelemekle kendini oyalar.

20- Ey Allah'ın kulları! Allah'tan korkun. (Kurtuluş ve saadet) talep edin ve ihtiyarlık çağı ulaşmadan ciddiyet gösterin. Azap parçaları inmeden ve lezzetleri yok edici ölüm ulaşmadan önce amel yapmaya koşun. Zira dünya, nimetlerinin devamı bulun-mayan, musibetlerinden emin olunmayan, kötülüklerinden kaçır-nılamayan aldatıcı bir engel ve eğik (güvensiz) bir

dayanaktır.

Ey Allah'ın kulları! İbretlerden öğüt alın ve geçmişlerin geriye bıraktıkları eserleri ibret kaynağı edinin. Bunca nimetlerin şükrü için günahlardan uzak durun ve nasihatlerden yararlanın. Allah'ın yardımcı ve sığınak, Kur'ân'ın da delil ve dâvâcı, cennetin sevap, cehennemin de ceza ve işkence olması insana (öğüt olarak) yeter.

21- Biriniz, bir Müslüman kardeşiyle karşılaştığında onun alnının nurlu yerinden (secdegâhından) öpsün.

22- İmam Hasan aleyhi's-selâm Fıtır bayramı günü gülüp oynayan bir grupla karşılaştığında başları üzerinde durup şöyle buyurdu: "Yüce Allah, Ramazan ayını mahlukatı için yarış meydanı kılmıştır. Onlar da itaat vasıtasıyla O'nun rızasına doğru yarışırlar. Bir grup ileri geçer, mutluluğa kavuşur; diğer bir grup da geride kalıp mahrumiyete düşer. İyi iş sahiplerinin sevaba eriştiği, batıla yönelenlerin de ziyana uğradığı bir günde gülüp oynayanların durumu gerçekten de hayret vericidir. Allah'a andolsun ki eğer (gözlerin önündeki) perde kalksaydı, iyi iş yapanları kendi iyilikleriyle meşgul olduğunu, kötü iş yapanları da kendi kötü amellerine duçar bulunduğunu görürdünüz." Sonra İmam aleyhi's-selâm (onlardan ayrılıp) yoluna devam etti.

Dipnotlar

(1)- Bu hadiste bazı sorular tekrarlanmış ve aynı soruya verilen cevapların bazısı birbirine benzemekte ve bazısı ise birbirinden farklıdır. Soruların tekrarlanmasının nedeni, bu hadisin bir hadis değil birkaç hadisten oluşmasıdır. Cevapların birbirlerinden farklı olmasının sebebi de bu tür soruların, farklı münasebetlere göre birçok cevabının bulunmasıdır. Yerine göre o doğru cevaplardan belli birisi zikredilmiştir. Mesela, "Alçaklık nedir?" sorusunu göz önüne alalım; bu soruda yer alan alçaklık sıfatının, çeşitli belirti ve tezahürleri vardır. Cimrilik, çirkin konuşmak, namusuna sahip olmamak, alçaklığın çeşitli belirtilerinden birkaçıdır. cevap olarak bunlardan herhangi biri söylenirse doğrudur.

(2)- Bakara/186.

(3)- Bu hadiste geçen tahriften maksat, Kur'an'ın tefsir ve açıklamasında vuku bulan yanlış açıklama ve tevillerdir. Nitekim bir hadiste şöyle denilmiştir: "Onlar (Ümeyye oğulları vb.) Kur'an'ın harflerini (yazılış ve okunuşunu) korudular, ama hükümlerini tahrif ettiler." Bu tür hadislerde Kur'an'ın lafzına ait bir tahrif kastedilmemiştir.

- (4)- Bu cümlelerin aslında "hikmetleri ilimlerinden ve susmaları hikmetli sözlerinden haber verir" şeklinde olması muhtemeldir. Hadisin akışı bunu icap ediyor.
- (5)- Uzun bir hadis olan bu hadisten burada sadece konuyla ilgili bölümlerini naklettik. (Müellif)
- (6)- Hind, Muaviye'nin annesidir. Uhud savaşında Peygamber'in amcası Hamza'nın ciğerini çıkarttırıp yemeye kalkışmıştı.
- (7)- İsrâ/12.
- (8)- İbn-i Asfer, sarı adamın oğlu demektir. Cedleri olan Rum ibn-i Ays ibn-i İshak İbn-i İbrahim sarı olduğu için Rumlara sarının oğulları denilmiştir.

- (1)- İnsan oğlunun irade ve ihtiyar sahibi oluşu.
- (2)- Nebe/31.
- (3)- Zümer/61.
- (4)- İmam Hasan'ın künyesidir.
- .(5)- Münafıkun/8